

Земля у вогні. Книга 5

Бернард Корнвелл

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

Переклад — Борис Превір

© Readberry. Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Розділ перший

Стояв ранок, я був молодий, а під пасмами туману, що ховав за собою берег, сріблясто-рожево мерехтіло море. На південь од мене пролягав Кент, на північ — Східна Англія, позаду був Лунден, а попереду, золотячи хмаринки, що розтяглися по яскравому світанковому небу, вставало сонце.

Ми пливли естуарієм Темсу. Мій корабель, «Сельфервульф», був новий і протікав — як будь-яке нове судно. Фризські майстри виготовили його з дубових дощок небувало білого кольору, звідси й назва: «Срібний вовк». За мною йшли «Кенельм», названий королем Альфредом на честь якогось святого мученика, і «Дракон-мореплавець», якого ми відбили в данів. Він був чудовий, збудований так, як уміли тільки дани: точений корабель-убивця, покірний у керуванні й смертоносний у бою.

«Сельфервульф» був теж прекрасний: довгий кіль, широкий траверс, високий ніс. Заплатив я за нього сам, давши золота фризьким майстрам, і спостерігав, як постає та обростає дошками його каркас, як гордовито стримить понад стапелем його ніс, прикрашений вовчою головою з дуба, пофарбованою в біле, з червоними язиком та очима і жовтими іклами. Єпископ Еркенвальд, правитель Лундена, насварив мене, закликаючи дати кораблеві ймення чергового християнського нікчеми-святого, і видав розп'яття, щоб почепити на щоглі «Сельфервульфа», але я спалив його дерев'яного божка на дерев'яному хресті, а попіл змішав із товченими яблуками і згодував свиням. Бо шаную я Тора.

Того далекого ранку, коли я був ще молодий, ми гребли на схід, у бік рожево-срібного моря. На увінчаному вовчою головою носі красувався дубовий пагінець на знак того, що ми не становимо загрози недругам, хоча вояки мої й були в кольчугах, а неподалік весел тримали щити та зброю. Фінан, мій заступник, сидів біля мене

на стерновій платформі, смішковано слухаючи теревені отця Віллібальда.

— Інші дани здобули Христову милість, лорде Утреде, — не вгавав священник.

Цю маячню він ніс від самого Лундена, але я терпів її, бо любив Віллібальда, який був завзятим, працьовитим і добрим.

— З Божою поміччю, — провадив він, — ми принесемо світло Христове всім поганам!

— А чого дани не відправляють до нас своїх проповідників? — спитався я.

— Бо того, пане, не хоче Господь, — сказав він, і його супутник, священник, чиє ім'я я вже давно забув, ревно закивав.

— А може, в них є важливіші справи? — кинув я.

— Коли, пане, в тих данів є вуха, — запевнив мене Віллібальд, — вони почують послання Христове й радо його приймуть!

— Отче, який же ви йолоп, — промовив я приязно. — Чи відомо вам, скількох Альфредових місіонерів уже зарізали?

— Всі ми повинні бути готові стати мучениками, пане, — промовив Віллібальд, хоч уже й з деякою тривогою в голосі.

— Їм випускають кишки, — повів я задумливо, — виколують очі, відрізають яйця, виривають язики. Пригадуєш ченця, якого ми знайшли в Іппе? — звернувся я до Фінана.

Фінан походив з Ірландії, де його виховували як християнина, але тамтешня віра настільки тісно переплелася з рідними вченнями, що була зовсім не схожа на ту, яку проповідував Віллібальд.

— Як загинув той нещасливець? — запитав я.

— З нього здерли шкіру живцем, — озвався Фінан.

— Почавши з пальців на ногах.

— І помалу стягували, — підтвердив Фінан. — Мабуть, декілька годин мучили.

— Не помалу, — заперечив я. — Людину так просто, як барана, не оббілуш.

— Точно, — погодився Фінан. — Тягти треба міцно, багато сили докладати!

— Він був проповідником, — звернувся я до Віллібальда.

— Блаженным, — усміхнувся Фінан. — Але данам, либонь, набридло гратися, бо вони зрештою прикінчили його. Розпороли черево пилою.

— Думаю, таки сокирою, — додав я.

— Ні, пане, кажу вам, пилою, — шкірячись, наголосив Фінан, — просто з великими зубцями. Тому його й роздерло надвоє.

Отець Віллібальд, котрий завжди мучився морською хворобою, поплентався до борту.

Ми звернули на південь. Естуарій Темсу — підступне місце, повне мілин і сильних течій, але я патрулював ті води ось уже п'ять років, тож навіть не дивився на свої позначки, ведучи судно до берегів Скепігу. Там прямо по курсу, між двох кораблів, пришвартованих на березі, вже чекав ворог. Дани. Їх там було, мабуть, із сотню, як не більше, й усі вони були в кольчугах, шоломах і з блискучою зброєю.

— Можемо перебити всіх, — сказав я Фінану, — людей нам вистачить.

— Але ж ми домовилися про мирні переговори! — запротестував отець Віллібальд, втираючись рукавом.

Це була правда, отож так ми й повелися.

Я наказав «Кенельму» та «Дракону-мореплавцю» триматися біля берега, а сам спрямував «Сельфервульфа» на болотисту мілину між двох данських кораблів. З тихим шипінням моє судно пригальмувало й зупинилося. Воно міцно стояло на березі, однак вода прибувала, тож це було тимчасово. Я скочив із носа у в'язке болото й вибрів на тверду землю, де стояв ворог.

— Лорде Утреде, — привітав мене ватажок данів, усміхнено розкинувши руки.

Це був кремезний чолов'яга з золотистим волоссям і масивною щелепою. Бороду він носив заплетену в п'ять товстих кіс, скріплених срібними пряжками. Руки його аж виблискували від золотих та срібних браслетів, ще більше золота прикрашало пояс, на якому висів меч із широким лезом. Вигляд він мав заможний, що було правдою, а відкритість його лику викликала довіру, однак це вже було не так.

— Радий бачити вас, — продовжив він, не припиняючи усміхатися, — мій давній любий друже!

— Ярле Гастинґу, — відказав я, величаючи його титулом, який він дав сам собі, хоча, як на мене, Гастинґ був звичайнісіньким розбійником.

З ним я був знайомий уже багато років. Колись давно, припустившись великої помилки, я врятував йому життя і відтоді намагався вбити, а він знай вислизав з моїх рук. Востаннє втік п'ять років тому, і відтоді до мене доходили чутки про його розбої в глибині Франкії. Там він неабияк збагатився сріблом, народив ще одного сина і здобув нових прибічників. Тепер же, з вісьмома десятками кораблів, повернувся у Вессекс.

— Я так і думав, що Альфред відрядить тебе, — промовив Гастинґ, простягаючи руку.

— Якби Альфред не наказав мені прийти сюди з миром, — відповів я, потискаючи його руку, — я б уже зрубав тобі голову з плечей.

— Ти багато гавкаєш, — сказав він з посмішкою, — та чим гучніше собака гавкає, тим слабше кусає.

Це я пустив повз вуха, бо прибув сюди не битись, а з завданням від Альфреда. Король наказав привести до Гастинґа проповідників. Віллібальду та його супровіднику допомогли зійти на берег і

підвели до мене, де вони стали, нервово усміхаючись. Обидва священники володіли данською мовою, через що їх і обрали для завдання. Крім того, я мав передати Гастингові послання, підкріплене золотом, але він, удавши, ніби йому до того байдуже, повів мене показати свій табір, поки розвантажували Альфредові дари.

Скепіг був не головним Гастинговим табором. Той стояв далі на сході, де його вісім десятків кораблів витягли на берег під захист новоспорудженого форту. Не бажаючи вести мене туди, він наполіг зустрітися з Альфредовими посланцями серед просторів Скепігу, що навіть улітку є краєм чорних калабань, ріденької трави й темних боліт. Сюди він прибув двома днями раніше і нашвидкуруч поставив форт, обнісши ділянку на узвишші колючими чагарниками й розбивши за цим заслоном шатра з парусини.

— Пообідаємо, пане, — чемно запросив він мене за грубо збитий стіл, оточений десятком ослінців.

Зі мною були Фінан, двоє вояків і пара священників, але Гастинг наполіг, щоб попи за стіл не сідали.

— Не довіряю я християнським чаклунам, — пояснив він, — хай сидять на землі.

Частували рибним супом і твердим, як каменюка, хлібом, що нам підносили напівоголені рабині, не старші чотирнадцяти-п'ятнадцяти років, усі саксонки. Гастинг навмисне принижував дівчат, стежачи за моєю реакцією.

— Вони з Вессексу? — спитав я.

— Авжеж, ні, — мовив він, вдаючи, ніби моє питання його образило. — Їх я захопив у Східній Англії. Бажаєте котрусь собі, лорде? Он у тієї груди пружненькі, як яблущка!

Я запитав у дівчини з грудьми-яблущками, де її поневолили, та вона лиш тупо потрясла головою, занадто налякана, щоб відповідати, і налила мені елю, підсолоджене ягодами.

— Звідкіля ти? — повторив я запитання.

Гастинг подивився на дівчину, затримуючи погляд на її грудях.

— Відповідай лордові, — гримнув він на неї англійською.

— Не знаю, лорде, — промовила вона.

— З Вессексу? — уточнив я. — Чи Східної Англії? Звідки?

— З села, лорде, — відповіла вона, і це, видно, було все, що вона знала, тож я відпустив її помахом руки.

— Як поживає дружина? — запитав мене Гастинг, проводжаючи служницю поглядом.

— Добре.

— Радий чути, — сказав він досить переконливо, та раптом його вираз змінився зловтіхою. — То що хотів передати мені твій хазяїн? — запитав він, відправляючи в рота ложку риб'ячої юшки, що краплями потекла йому по бороді.

— Щоб ти забрався з Вессексу, — відповів я.

— Щоб я забрався з Вессексу! — вдав він приголомшення і провів рукою по безрадісному краєвиду. — От скажіть мені, лорде: кому б хотілося кидати таку красу?

— Ти мусиш піти з Вессексу, — вперто повторив я, — пообіцяти не загарбувати Мерсію, залишити королю двох заручників для гарантії й прийняти його проповідників.

— Проповідників! — вигукнув Гастинг, тицяючи в мене ложкою з рогу. — Але ж ви, лорде Утреде, самі цього не схвалюєте, бо шануєте істинних богів!

Крутнувшись на стільці, він глянув на двох священників:

— Мабуть, доведеться їх убити.

— Тільки спробуй — і я вирву тобі очі зубами, — процідив я.

Почувши злобу в моєму голосі, він неабияк здивувався. Я помітив, як у його очах спалахнуло обурення, але голос залишався спокійним:

— Лорде, невже ви прийняли християнство?

— Отець Віллібальд — мій друг, — відповів я.

— Чого ж одразу не сказали? — дорікнув він мені. — Я б тоді й не починав. Вони житимуть і можуть навіть проповідувати нам, але нічого не доб'ються. То, кажете, Альфред бажає, щоб я забрав свій флот?

— Якогома далі, — кинув я.

— Але куди? — запитав він з удаваною невинністю.

— У Франкію, — запропонував я.

— Франки заплатили мені, щоб я дав їм спокій, — промовив Гастинг. — Навіть кораблі нам збудували, аби ми забралися чимшвидше! А Альфред нам кораблі побудує?

— Ти повинен піти з Вессексу, — вперто наполягав я. — Пообіцяй не чіпати Мерсію, прийми проповідників і залиш Альфреду двох заручників.

— А, — гикнув Гастинг, — заручників.

Він пильно подивився на мене кілька секунд, а тоді, мовби забувши про заручників, махнув на море:

— І куди ж нам іти?

— Альфред платить вам, щоб ви пішли з Вессексу, — сказав я.

— Куди — не моя турбота, але постарайтеся знайти таке місце, де не дістане мій меч.

Гастинг зареготався:

— Ваш меч, лорде, іржавіє в піхвах!

Він тицьнув пальцем за спину, в бік півдня.

— Вессекс у вогні, — промовив він, смакуючи кожне слово, — а Альфред хоче, щоб ти й далі спав.

Він казав правду. Далеко на півдні, сховані за туманцем у літньому небі, здіймалися вгору стовпи диму від пожеж у понад десятку селищ — і це лише ті, які я бачив. А їх було набагато більше. Весь схід Вессексу потерпав від набігів, та замість того, щоб покликати мене на поміч у відбитті нападників, Альфред наказав

мені лишатися в Лундені й захищати місто від навали. Гастинг посміхнувся:

— Може, лорде, Альфред вважає, що ви вже застарий для війни?

На цей закид я промовчав. Озираючись нині крізь роки в ті дні, я бачу себе молодим, хоча на той рік мав уже тридцять п'ять, а то й усі тридцять шість літ. Небагато хто доживає до такого віку, але мені пощастило. Я не загубив майстерності у володінні клинком, і хоч трошки накульгував через стару рану, зберіг найбільший скарб, що може бути у воїна, — репутацію. Та попри те Гастинг не боявся дошкуляти мені, бо знав, що я прийшов до нього як прохач.

З проханням я прибув, бо до берегів Кенту, найсхіднішого краю Вессексу, причалили два данські флоти. Гастингові належав менший, і поки що він задовольнявся тим, що спорудив на березі форт і дозволяв своїм людям грабувати рівно стільки, скільки необхідно для здобуття собі харчу та рабів. Навіть кораблів у Темсі не чіпав. Не хотів воювати з Вессексом принаймні поки що, бо чекав, як підуть справи на півдні, на береги якого висадився інший, значно більший вікінгівський флот.

Ярл Гаральд Кривавоволосий привів із собою звиш двох сотень кораблів, повних голодних вояків, і його військо облягло недобудований бург, перебило тамтешній гарнізон, а зараз розійшлося по всьому Кенту, палячи та вбиваючи, грабуючи й поневолюючи народ. Тим димом заповнили небо саме Гаральдові війська. Альфред вийшов проти обох загарбників. На ту пору король був уже старий і зовсім немічний, тож війська повели його зять, лорд Етельред Мерсійський, і старший син, етелінг Едвард.

Але вони нічого не робили. Вивели армію на велику лісисту гору в самому серці Кенту, звідки можна було вдарити як по Гастингу на півночі, так і по Гаральду на півдні, але там і стояли, остерігаючись, либонь, що коли підуть на одну данську армію, друга нападе з тилу. Після того Альфред, переконаний, що вороги

занадто могутні, відрядив мене переконати Гастинґа покинути Вессекс. Мав би віддати наказ привести проти нього свій гарнізон і скропити тамтешні вересовища данською кров'ю, та натомість попросив лише підкупити Гастинґа. Король вважав, що коли того не стане, його військо зможе дати раду Гаральдовій навалі.

Гастинґ поколупався в зубах колючкою. Витяг риб'ячу кістку.

— А чого твій король не нападе на Гаральда? — спитав він.

— А ти тільки того й чекаєш, — зауважив я.

Він вишкірився.

— Без Гаральда, — зізнався він, — та його смердючої хвойди до мене приєднається більше кораблів.

— Смердючої хвойди?

Він залибився, радіий, що знає дещо, про що я не здогадувався.

— Скаді, — кинув він.

— Гаральдова дружина?

— Його баба, підстилка, коханка, чаклунка.

— Ніколи про неї не чув, — зізнався я.

— Ще почувеш, — пообіцяв він. — А як побачиш, друже мій, то зразу й собі захочеш. Але вона за першої-ліпшої нагоди прикрасить твоїм черепом гребінь їхнього палацу.

— Ти її бачив? — запитав я, і він кивнув. — Захотів?

— Гаральд запальний, — промовив Гастинґ, не звертаючи уваги на моє питання. — Скаді колись таки штовхне його на дурість. А коли це станеться, його людям знадобиться новий ватажок, — він хитро посміхнувся. — Мені б ще сотню кораблів, і вже до кінця року я посаду вессекський престол.

— Перекажу Альфредові, — відповів я. — Може, хоч це переконає його напасти на тебе першим.

— Він не нападе, — впевнено сказав Гастинґ. — Якщо кинеться на мене, Гаральдове військо зможе вільно розійтися по всьому Вессексу.

Це була правда.

— То чого тоді він не вдарить по Гаральду? — поцікавився я.

— Сам знаєш.

— Краще ти мені скажи.

Він затнувся, міркуючи, чи варто розповідати мені все, що знає, проте не міг не похвастати знаннями. Колючкою накреслив на поверхні столу лінію й намалював коло, яке вона перетинала.

— Темс, — промовив він, показуючи на лінію, — Лунден, — тицьнув на коло. — Ти сидиш у Лундені з тисячею вояків, а за тобою, — показав вище за Темсом, — лорд Альдгельм із п'ятьма сотнями мерсійців. Якщо Альфред піде на Гаральда, для походу на південь йому знадобляться Альдгельмові та твої війська, а це залишить Мерсію відкритою для удару.

— А хто захоче напасти на Мерсію? — спитав я невимушено.

— Східноанглійські дани? — так само невимушено припустив Гастинг. — Їм тільки й треба, що ватажок, якому стане на це мужності.

— Але за нашою угодою, — повів я, — ви не нападате на Мерсію.

— Так, — усміхнено відказав Гастинг. — От тільки ми її ще не уклали.

І ми уклали угоду. Я віддав Гастингові «Дракона-мореплавця» з повним трюмом скринь срібла. Така була ціна. В обмін на корабель і срібло Гастинг пообіцяв піти з Вессексу й не чіпати Мерсію.

Погодився він також прийняти проповідників і дати в заручники двох хлопчаків. Один, за його словами, був йому небожем, і це могло бути правдою. Другий був молодший, у лляній одежі тонкої пряжі, застібнутій шикарною золотою брошкою. Гарний малий із ясно-білявим волоссям і настороженими синіми очима. Ставши за ним, Гастинг поклав руки на його худі плечі.

— Ось це, лорде, — проказав він шанобливо, — мій старший син, Горік. Ось кого віддаю я вам у заручники, — він затнувся, мовби тамуючи сльозу. — Віддаю його вам, лорде, щоб показати свої добрі наміри, але прошу: нагляньте за малим. Я дуже його люблю.

Я глянув на Горіка.

— Скільки тобі? — запитав у нього.

— Йому сім, — відповів Гастинг, плескаючи Горіка по плечу.

— Хай сам за себе відповідає, — наполіг я. — Скільки тобі?

Хлопчик промугикав щось, і, присівши біля нього, Гастинг обійняв його.

— Лорде Утреде, він глухонімий, — промовив дан. — Боги постановили, щоб мій син був глухий та німий.

— А ще вони постановили, щоб ти був брехливим лайдаком, — сказав я Гастингу, але тихо, щоб не чули його поплічники.

— А коли й так? — смішкувато спитав він. — Тоді що? І як я кажу, що хлопець — мій син, хто доведе протилежне?

— Ти підеш із Вессексу? — запитав я.

— Я дотримаюсь угоди, — пообіцяв він.

Я вдав, ніби повірив йому. Застерігав Альфреда, що Гастингу не можна йняти віри, але король був у відчаї. Старий, він уже бачив перед собою могилу і прагнув звільнити Вессекс від клятих поган. Так, віддавши срібло і забравши заручників, у надвечірніх сутінках я взяв курс назад на Лунден.

Лунден стоїть у такому місці, де земля здіймається над річкою велетенськими уступами. Вони тягнуться один над одним до найвищого, на верхівці якого римляни звели найвеличніші свої будови. Деякі з них дійшли до наших часів, хоч і перебували в жалюгідному стані, полатані лозою й підперті критими соломою хатами, які побудували вже ми, сакси.

У ті дні Лунден належав до Мерсії, котра й сама, як ті колись величні римські споруди, занепала, а половину її теренів заселяли данські ярли, що позаймали родючі мерсійські угіддя. Мій кузен Етельред був головним над мерсійськими олдерменами, офіційним правителем тих земель, котрого, однак, тримав на короткому повідку Альфред Вессекський, що поставив у Лундені своїх людей. Я командував там гарнізоном, а за решту справ відповідав єпископ Еркенвальд.

Сьогодні, авжеж, його знають як святого Еркенвальда, але я добре пам'ятаю того підступного старого пройдисвіта. Мушу визнати, з нього був добрий керівник, за чийого правління місто квітнуло, проте палка ненависть до поган робила з нього мого ворога. Шанувальник Тора, для нього я уособлював зло, але й без мене він не міг. Бо я був воїном, що оберігав його місто, поганином, що ось уже понад п'ять років не пускав туди данських язичників, захисником лунденських земель, із яких Еркенвальд міг стягати свої податки.

Я стояв на верхньому східці римського маєтку, збудованого на найвищому лунденському пагорбі. По праву руку від мене був єпископ Еркенвальд. Він був набагато нижчим за мене — як, утім, і більшість людей, та його мій зріст невимовно дратував. На сходах за нами товклася групка заляпаних чорнилами знервованих блідих попів, а ліворуч біля мене стояв Фінан, мій вояк-ірландець. Усі ми поглядали на схід.

Перед нами розкинулися солом'яні та черепичні лунденські дахи, що розбавляли куценькі башточки церков, які набудував там Еркенвальд. Понад ними в теплому повітрі ширяли руді шуліки, а ще вище над широким Темсом летіли на південь перші гусячі ключі. Річку перетинали руїни римського мосту — прекрасної споруди, грубо пробитої посередині. Понад провалиною я настелив колод, але й сам з острахом щоразу виїздив на ту гатку, яка вела до

Сутріганаверку — форту з земляних валів і частоколу, що стеріг південний край переправи. По той бік тяглася широка долина, в якій навколо форту розрослося село. За долиною земля переходила в низькі зелені вессекські пагорби, вдалині над якими примарними стовпами в непорушному літньому повітрі здіймалися клубища диму. Я нарахував п'ятнадцять, однак на обрії зібрались хмари, тож пожеж могло бути й більше.

— Грабують! — промовив єпископ Еркенвальд обурено і водночас здивовано.

Ось уже кілька років вікінги не вчиняли великих набігів на Вессекс, захищений бургамі — містами, які Альфред укріпив валами й виставив у кожному по гарнізону. Однак Гаральдове військо палило, ґвалтувало і грабувало по всій східній околиці королівства, уникаючи бургів і атакуючи менші поселення.

— Але від Кенту тримаються якнайдалі! — зауважив єпископ.

— Просуваючись, однак, углиб Вессексу, — кинув я.

— Скільки їх? — запитав Еркенвальд.

• • •

Далі — у повній книжці «Земля у вогні. Книга 5».

nashaknyga.com.ua